

Handleiding voor de voorzitters van de kantonhoofdbureaus met traditionele en elektronische stemming met papieren bewijsstuk

Verkiezing: Europees Parlement, Kamer en Gewest- en Gemeenschapsparlementen – 26/05/2019
Datum: 19 maart 2019
Referentie: QM805/EKG/2019
Versie: 19 maart 2019

**KANTONS AALST, BRUGGE, DEINZE, HALLE, HEIST-OP-DEN-BERG, KORTRIJK, LENNIK,
LOCHRISTI, MEISE, OOSTENDE, ROESELARE, SINT-GENESIUS-RODE, SINT-TRUIDEN,
TONGEREN.**

Mevrouw de Voorzitster,
Mijnheer de Voorzitter,

Hierbij vindt u de handleiding voor de voorzitters van de kantonhoofdbureaus met traditionele stemming (kanton waar gestemd wordt met potlood en papier) en elektronische stemming met papieren bewijsstuk.

Deze handleiding geeft u een overzicht van de algemene regels waaraan u zich moet houden tijdens de uitvoering van uw opdracht. Indien u meer informatie wenst, kan u volgende wettelijke en reglementaire bepalingen raadplegen:

1. het Algemeen Kieswetboek, hierna afgekort: **KWB**
2. Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, hierna afgekort: **BWFS**;
3. Wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, hierna afgekort: **WVEP**;
4. Gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, waarvan het eerste boek betrekking heeft op de verkiezing van het Vlaams Parlement, hierna afgekort : **GWFS**
5. de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk (WESP).

Deze handleiding vermeldt eveneens de formulieren die u moet gebruiken. Deze zijn gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Gelieve op te merken dat op alle formulieren waarop namen ingevuld moeten

worden, elke naam en voornaam voorafgegaan moet worden door de vermelding: Mw. (Mevrouw) of M. (Mijnheer).

Opgelet:

1. De naam van een formulier voor de verkiezing van de Kamer begint met de letter **A**;
2. De naam van een formulier voor de verkiezing van het Europees Parlement begint met de letter **C**;
3. De naam van een formulier voor de verkiezing van het Vlaams Parlement begint met de letter **D**;
4. De naam van een formulier voor de verkiezing voor meerdere verkiezingen begint met de letters **ACD**.

Deze handleiding, de wetteksten, formulieren en veel andere inlichtingen die nuttig zijn tijdens deze verkiezingen (verkiezingsagenda, FAQ,...) kunt u bekijken op de website van het Departement
www.verkiezingen.fgov.be

Brussel, 19 maart 2019

Pieter DE CREM

Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken

INHOUDSTAFEL

A. HET KIESKANTON - ALGEMEENHEDEN	5
1. <u>Het kieskanton en zijn kiesbureaus</u>	5
1.1 Het kantonhoofdbureau :	5
1.2. De stembureaus	5
1.3 De telbureaus (stemopnemingsbureaus)	6
2. <u>Het voorzitterschap van de kantonhoofdbureaus</u>	6
3. <u>Taalgebruik</u>	7
4. <u>De formulieren</u>	8
5. <u>Verdeling van de kosten van het kantonhoofdbureau</u>	8
6. <u>Portvrijdom en formaat van de oproepingsbrieven en drukwerken voor de verkiezingen</u>	8
B. TAKEN UIT TE VOEREN VÓÓR DE STEMMING	10
1. <u>Mededeling van de contactgegevens aan de FOD Binnenlandse Zaken</u>	10
2. <u>Samenstelling en aanwijzing van de leden van de stem-en stemopnemingsbureaus en van de kantonhoofdbureaus</u>	10
2.1. Het kantonhoofdbureau	10
2.2. De stem- en stemopnemingsbureaus.....	10
2.3. Uitsluitingen.....	11
2.4. Datum en wijze van aanwijzing leden stem- en stemopnemingsbureaus	11
2.5. Postvrijdom.....	11
2.6. Reden van verhindering en sancties.....	11
2.7. Te gebruiken formulieren voor het aanwijzen van de leden van het kantonbureau	12
2.8. Te gebruiken formulieren voor het aanwijzen van de leden van de stem- en telopnemingsbureaus	12
2.9. Garanties van geschiktheid – Instrumenten om deze aanwijzingen uit te voeren	13
2.10. Geschikte kandidaten.	13
2.11. Aanwijzing in de volgorde bepaald door artikel 95, § 4, tweede lid, van het Algemeen Kieswetboek...13	
2.12. Lijsten met mogelijke voorzitters ter beschikking gesteld door het gemeentebestuur	13
2.13. Lijsten met mogelijke bijzitters ter beschikking gesteld door het gemeentebestuur	13
2.14. Bijzonder geval van studenten	14
2.15. Het verstrekken van informatie en het bekendmaken van de samenstelling van de bureaus	14
2.16. Aanwijzing (plaatsvervangende) bijzitters	15
2.17. de lijst met de leden van de kiesbureaus	15
2.18. Aanstiplijsten	16
3. <u>Ontvangst van de aanwijzingen van de getuigen voor de stem-en telbureaus</u>	16
4. <u>Stemming met potlood en papier</u>	17
5. <u>Elektronische stemming: overhandiging van de gegevensdragers aan de voorzitters van de stembureaus</u>	20

6. <u>Benodigheden voor de kantonbureaus</u>	21
7. <u>Controle op de stemverrichtingen</u>	21
C. TAKEN UIT TE VOEREN NA DE STEMMING	23
1. <u>Totalisering – telling van de stemmen- Elektronische stemming</u>	23
2. <u>Totalisering – telling van de stemmen - Telbureaus</u>	24
2.3. Het opmaken van een samenvattende tabel	26
3. <u>Toevoeging van de uitslagen van de elektronische stembureaus met de uitslagen van de traditionele stemming</u>	26
4. <u>Mededeling van de uitslagen aan de Minister van Binnenlandse Zaken</u>	27
5. <u>Het versturen van het proces-verbaal</u>	27
8. <u>Het versturen van de stukken</u>	28
D. PRESENTIEGELDEN, ONKOSTENVERGOEDINGEN EN VERZEKERINGSPOLIS	30
1. Presentiegelden	30
2. Verplaatsingskosten	31
3. Verzekeringspolis.....	31
E. BELGEN IN HET BUITENLAND	32
Samenvattende tabel van de taken van het kantonhoofdbureau A	33
en van zijn voorzitter	33
Samenvattende tabel van de taken van het kantonhoofdbureau B	33
en van zijn voorzitter	Erreur ! Signet non défini.
Samenvattende tabel met de taken van het kantonhoofdbureau C en van zijn voorzitter	34

A. HET KIESKANTON - ALGEMEENHEDEN

1. Het kieskanton en zijn kiesbureaus

1.1 Het kantonhoofdbureau:

In de hoofdplaats van elk kieskanton is er een kantonhoofdbureau.

Het kantonhoofdbureau is niet hetzelfde als het kieskringhoofdbureau. Het kan gebeuren dat zowel het kantonhoofdbureau en het kieskringhoofdbureau allebei in de hoofdplaats van de kieskring gevestigd zijn. Deze twee bureaus hebben elk een specifieke opdracht.

De lijst met alle kieskantons is opgenomen in de tabel die vermeld wordt in artikel 87 van het Algemeen Kieswetboek. Voor elk kieskanton geeft deze tabel de hoofdplaats en de gemeenten ervan. De kieskantons komen niet overeen met de gerechtelijke kantons.

Bij gelijktijdige verkiezingen voor het Europees Parlement, de Kamer van volksvertegenwoordigers en het Vlaams Parlement, zijn er in elk kanton drie kantonhoofdbureaus:

- ⇒ Een kantonhoofdbureau **A** dat werkt voor de verkiezing van de **Kamer**;
- ⇒ Een kantonhoofdbureau **B** dat werkt voor de verkiezing van het **Vlaams Parlement**;
- ⇒ Een kantonhoofdbureau **C** dat werkt voor de verkiezing van het **Europees Parlement**.

In een kanton waar de stemming volledig op elektronische wijze met papieren bewijsstuk gebeurt, is er één kantonhoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en voor de Gewest- en Gemeenschapsparlamenten. Er zijn dus geen verschillende kantonhoofdbureaus A, B en C.

In een “gemengd kanton”, zijn er dus nog steeds drie kantonhoofdbureaus.

In Vlaanderen zullen voortaan veertien kantons bestaan uit enerzijds gemeenten die op traditionele wijze stemmen en anderzijds uit gemeenten die stemmen met elektronische stelsystemen.

1.2. De stembureaus

In elke gemeente van het kieskanton zullen stembureaus ingericht worden die gemeenschappelijk zijn voor drie verkiezingen.

De nummering van de stembureaus gebeurt per gemeente van het kanton. Ze begint met de stembureau van de hoofdplaats van het kanton, daarna volgen de stembureaus van de andere gemeenten in de volgorde waarin ze opgenomen zijn in de tabel zoals hierboven vermeld en begint met het nummer dat volgt op het nummer dat toegekend werd aan het laatste stembureau van de hoofdplaats van het kanton.

OPMERKING: In de gemeente Voeren gebeurt deze verdeling door de arrondissementscommissaris van Tongeren. (KWB, art. 93, al. 2).

De provinciegouverneur, of de ambtenaar die hem vervangt, verdeelt de kiezers van elke gemeente tussen de stembureaus na overleg met het college van burgemeester en schepenen.

In de gemeenten waar de stemming verloopt door behulp van papieren stembiljetten bevat elk stembureau ten minste 150 en ten hoogste 800 kiezers.

In de gemeenten waar er elektronisch met papieren bewijsstuk gestemd wordt, bedraagt het aantal kiezers dat toegelaten wordt om te stemmen per stemafdeling 900, op basis van de norm van 5 stemcomputers per stemafdeling en 180 kiezers per stemcomputer. Om rekening te houden met het specifieke karakter van bepaalde gemeenten, kan het aantal kiezers dat toegelaten wordt om te stemmen in eenzelfde stemafdeling tot ten hoogste 1.300 gebracht worden.

1.3 De telbureaus (stemopnemingsbureaus)

De telbureaus bevinden zich in de hoofdplaats van het kanton. De voorzitter van het kantonhoofdbureau A, B, C duidt de lokalen aan die hiervoor gebruikt worden.

Bij gelijktijdige verkiezingen voor het Europees Parlement, voor de Kamer van volksvertegenwoordigers en voor het Vlaams Parlement, zijn er drie soorten telbureaus:

- ⇒ Een telbureau **A** dat voor de verkiezing van **de Kamer** werkt;
- ⇒ Een telbureau **B** dat voor de verkiezing van het **Vlaams Parlement** werkt;
- ⇒ Een telbureau **C** dat voor de verkiezing van het **Europees Parlement** werkt.

Elk telbureau neemt de stembiljetten van verscheidene stembureaus in ontvangst. In totaal mogen er niet meer dan 2.400 kiezers ingeschreven zijn in de stembureaus waarvan de stembiljetten aan eenzelfde telbureau worden verzonden. Aangezien in de stembureaus ten hoogste 800 kiezers ingeschreven zijn, zal het aantal telbureaus normaal dus een derde zijn van het aantal stembureaus.

 OPGELET : Sinds 2014 tellen de telbureaus enkel nog stembiljetten uit eenzelfde gemeente van het kanton. De stembiljetten van verschillende gemeenten mogen dus niet gemengd worden. Zo kunnen de verkiezingsuitslagen gepubliceerd worden per gemeente van het kanton.

2. Het voorzitterschap van de kantonhoofdbureaus

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C worden aangewezen door de voorzitter van kieskringhoofdbureau B, na advies van de voorzitter van de vrederechters van het gerechtelijk arrondissement (formulier C/17 voor kanton C ; formulier A/12 voor het kanton A ; formulier D/15 voor het kanton B)

Deze aanwijzing gebeurt uiterlijk op 23 april 2019 of drieëndertig dagen voor de verkiezingen

2.1. Het kantonhoofdbureau C wordt voorgezeten door:

- ⇒ De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.
- ⇒ Als de hoofdplaats van het kieskanton ook de hoofdplaats is van het gerechtelijk arrondissement, duidt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een plaatsvervanger aan.
Als de hoofdplaats van het kieskanton ook de hoofdplaats is van de kieskring of het college, dan wordt het kantonhoofdbureau voorgezeten door een magistraat van de rechtbank van eerste aanleg.
- ⇒ Als de hoofdplaats van het kieskanton samenvalt met de hoofdplaats van een gerechtelijk kanton, door de vrederechter;
- ⇒ In alle andere gevallen, de vrederechter van het gerechtelijk kanton waarin de hoofdplaats van het kieskanton gelegen is of zijn plaatsvervanger (GWFS, art. 41quater en KWB., art. 95, § 2).

2.2. De kantonhoofdbureaus **A en B** worden voorgezeten door de vrederechter van het tweede of van het derde gerechtelijk kanton als de gemeente die hoofdplaats van het kieskanton is verscheidene

vrederechten telt. In de andere gevallen wordt het voorgezeten door de plaatsvervangende vrederechters (GWFS, art. 41quater).

3. Taalgebruik

3.1. De wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken (gecoördineerd door het koninklijk besluit van 18 juli 1966 - Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966), zijn van toepassing op de kiesverrichtingen. (artikel 1, § 1, 5° van de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken. Zie eveneens artikel 1 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur en tot aanvulling van de kieswetgeving met betrekking tot de Gewesten en de Gemeenschappen, in het Belgisch Staatsblad van 20 juli 1993).

3.2. Kiesschermen en Stembiljetten:

Nadat op het scherm werd weergegeven om welke verkiezing het gaat, verschijnt in de ééntalige gemeenten een scherm met de verschillende mogelijke lijsten (nummer en afkorting). Nadat de kiezers telkens een lijst kiezen, krijgen ze een scherm met de kandidaten van deze lijst.

De stembiljetten zijn eentalig in de eentalige gemeenten en tweetalig in alle andere gemeenten (artikel 128, § 5 KWB).

OPMERKING: In het kieskanton Sint-Genesius-Rode vermelden de stembiljetten:

- voor de verkiezing van de Kamer: de kandidatenlijsten die voorgedragen worden in het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad en deze die voorgedragen worden in het hoofdbureau van de kieskring Vlaams-Brabant. Hiertoe wordt het stembiljet opgesteld in overeenstemming met het model IIcbis) bij het Kieswetboek;
- voor de verkiezing van het Europees Parlement: de kandidatenlijsten die voorgedragen worden in het hoofdbureau van het Nederlandse kiescollege en deze die voorgedragen worden in het hoofdbureau van het Franse kiescollege. Hiertoe wordt het stembiljet opgesteld in overeenstemming met het model IIe) bij de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement.

In de stemkantons van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, de randgemeenten Wemme, Kraainem en Wezembeek-Oppem, de taalgrensgemeente Voeren, moet de kiezer eerst de taal kiezen waarin hij begeleid wil worden bij het uitbrengen van zijn stem. Vanaf dit punt is de procedure dezelfde als hierboven uitgelegd.

3.3. Kiesbureaus De voorzitters van de stembureaus die de kiezers niet verder kunnen helpen in de taal/talen die gebruikt moeten worden in het gebied waar het stembureau gelegen is, wijzen een secretaris aan die dat wel kan (artikel 49 van de gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken).

Opgelet: De voorzitter van het hoofdbureau mag enkel iemand die het Nederlands kent aanwijzen als voorzitter van het stembureau (decreet van 16 juni 1982 van de Vlaamse Raad tot wijziging van artikel 49 van de wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 18 juli 1966).

Hetzelfde geldt voor de aanwijzing van de bijzitters, de plaatsvervangende bijzitters en de secretaris van de stembureaus. Dit decreet is niet van toepassing op de gemeenten met een speciaal taalstatuut, d.w.z. de randgemeenten en de gemeenten van de taalgrens. In deze gemeenten blijft het artikel 49 van toepassing: in deze gemeenten kan het noodzakelijk blijken om een secretaris aan te wijzen die de voorzitter kan helpen op taalkundig vlak.

3.4. De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, in dit geval de stembureaus, mogen enkel het Nederlands gebruiken bij alle kiesverrichtingen. Alle documenten die volledig of gedeeltelijk in een andere taal dan het Nederlands werden opgesteld, bijvoorbeeld de stembiljetten en de stemopnemingstabellen, zijn nietig (decreet van 18 mei 1994 van het Vlaams Parlement (Belgisch Staatsblad van 31 mei 1994 en 28 februari 2006) houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen).

4. De formulieren

De formulieren die gebruikt moeten worden voor de verkiezingen zijn niet bij wet vastgesteld. De modellen worden als richtlijn bekendgemaakt. De voorzitters van de hoofdbureaus worden gevraagd in de mate van het mogelijke van deze formulieren gebruik te maken, om de duidelijkheid en eenvormigheid te bevorderen.

De formulieren worden in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Op deze formulieren moet elke naam en voornaam worden voorafgegaan door de vermelding: Mw. (Mevrouw) of M. (Mijnheer).

De formulieren voor de verkiezing van de Kamer beginnen met de letter A, deze voor het Europees Parlement met de letter C, en deze voor het Vlaams Parlement met de letter D. De formulieren die gebruikt moeten worden bij verschillende soorten verkiezingen bevatten de samengestelde afkortingen.

De namen van de formulieren die aangepast werden voor de elektronische stemming worden gevolgd door het woord « bis ».

De namen van de formulieren in gemengde kantons worden gevolgd door het letterwoord “-Mx”

Het formulier ACD/1 is dus bijvoorbeeld een formulier dat gebruikt wordt voor de stemming voor de Kamer, het Europees parlement en het Vlaams Parlement.

Het formulier ACD/1bis is een gelijkaardig formulier, maar wordt gebruikt in geval van elektronische stemming

De formulieren worden opgemaakt in de taal van het Gewest.

5. Verdeling van de kosten van het kantonhoofdbureau.

De provinciegouverneur komt voor alle verkiezingen tussen voor de betaling van verschillende kosten. Het kan bijvoorbeeld gaan om de kosten voor de inrichting van de hoofdbureaus kantonhoofdbureaus en de telbureaus, overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 van het Algemeen Kieswetboek.

De gouverneur vraagt meestal voorschotten aan de gemeente van zijn provincie of van zijn arrondissement die hij gebruikt om de facturen van de kieshoofdbureaus te betalen. Een speciaal fonds, dat binnen het budget van de provincie samengesteld wordt, verdeelt de kosten in verband met de verkiezingen onder de verschillende betrokken gemeenten.

6. Portvrijdom en formaat van de oproepingsbrieven en drukwerken voor de verkiezingen.

6.1. De briefwisseling die verstuurd wordt in uitvoering van de verkiezingswetten is portvrij.

6.2. Sinds de verkiezingen 2009 verwerkt bpost de oproepingsbrieven machinaal in de sorteermachines. Om het beste resultaat te kunnen garanderen, moeten deze kaarten voldoen aan de MassPost-regels.

In geval van vragen of twijfels, kan u steeds een voorbeeldexemplaar ter goedkeuring overmaken aan Service Centre van bpost (022/011111 of service.center@bpost.be).

6.3. U kunt de voorwaarden voor het versturen van kiesdrukwerk navragen in de grote postkantoren. Een kopie hiervan zal gericht worden aan alle politieke partijen en aan de belangstellenden die hierom gevraagd hebben.

Opgelet: De laatste kiesdrukwerken moeten neergelegd worden bij de post ten laatste op de woensdag die de verkiezingen voorafgaat.

U kunt de richtlijnen raadplegen op www.bpost.be/verkiezingen.

B. TAKEN UIT TE VOEREN VÓÓR DE STEMMING

1. Mededeling van de contactgegevens aan de FOD Binnenlandse Zaken

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus **A, B en C**, moeten per digitale weg hun contactgegevens meedelen aan de Minister van Binnenlandse Zaken binnen de 24 uur na de samenstelling ervan (Artikel 95bis van het Algemeen Kieswetboek).

Het departement zal een invoerscherm (-> Martine) ter beschikking stellen van elk hoofdbureau, dat zij kunnen gebruiken om al de vereiste contactgegevens mee te delen.

U zult specifieke instructies krijgen voor de elektronische toegang tot deze databank.

2. Samenstelling en aanwijzing van de leden van de stem- en stemopnemingsbureaus en van de kantonhoofdbureaus.

2.1. Het kantonhoofdbureau:

Het kantonhoofdbureau is samengesteld uit een voorzitter, een secretaris, vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A en de voorzitter van het kantonhoofdbureau B wijzen hun bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aan uit de kiezers van het kieskanton. Zij wijzen ook op vrije wijze hun secretaris aan onder de kiezers van het de kieskring.

Overeenkomstig art 15§2 1 van de wet inzake de verkiezing van het Europees Parlement wijst de voorzitter van het kantonhoofdbureau C zijn/haar bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aan uit de kiezers het kanton. Hij/zij wijst zijn/haar secretaris eveneens aan onder de kiezers van het kieskanton.

De kantonvoorzitters moeten overleggen om te vermijden dat dezelfde personen aangewezen worden.

2.2. De stem- en stemopnemingsbureaus:

De stembureaus waar met potlood en papier wordt gestemd bestaan telkens uit 1 voorzitter, 1 secretaris en 4 bijzitters. De secretaris moet in de kieskring wonen. De bijzitters moeten tot de stemafdeling behoren.

De stemopnemingsbureaus bestaan telkens uit 1 voorzitter, 1 secretaris en 4 bijzitters. De secretaris moet in de kieskring wonen. De bijzitters moeten in het kieskanton wonen.

De stembureaus waar elektronisch wordt gestemd bestaan uit 1 voorzitter, 1 secretaris en 5 bijzitters. De secretaris moet in de kieskring wonen. De bijzitters moeten tot de stemafdeling behoren. In de stembureau waar elektronisch wordt gestemd, mag de voorzitter een adjunct-secretaris aanwijzen¹.

Bij de gelijktijdige verkiezingen van 26 mei 2019, duidt de voorzitter van kantonhoofdbureau C alle bijzitters aan voor alle stem- en telbureaus :

⇒ Moeten de voorzitters van de kantonhoofdbureaus **A en B** (Kamer en Vlaams Parlement) enkel de bijzitters, de plaatsvervangende bijzitters en de secretaris van hun bureau aanwijzen;

---

¹ In overeenstemming met artikel 15, eerste lid, 2°, van de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk, mogen de stembureaus die gebruik maken van een elektronisch stelsysteem met papieren bewijsstuk waarin meer dan achthonderd kiezers zijn ingeschreven, behalve de voorzitter en de secretaris, een adjunct-secretaris omvatten die blijk geeft van informaticakennis, alsook vijf bijzitters en vijf plaatsvervangende bijzitters.

- ⇒ Moet de voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** (Europees Parlement) de volgende personen aanwijzen:
- De 4 bijzitters, de 4 plaatsvervangende bijzitters en de secretaris van zijn bureau;
  - de voorzitters, de 5 bijzitters en de 5 plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus waar elektronisch wordt gestemd;
  - de voorzitters, de 4 bijzitters en de 4 plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus waar met potlood en papier wordt gestemd;
  - de voorzitters, de 4 bijzitters en de 4 plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus A, B en C.

De (adjunct) secretarissen van de stembureaus en de telbureaus worden vrij gekozen door de voorzitters van deze bureaus.

2.3. Uitsluitingen:

Bepaalde personen kunnen geen deel uitmaken van de kiesbureaus:

- ⇒ De kandidaten (KWB, art. 95, § 11).
- ⇒ Wat de kiesbureaus betreft die werken voor de verkiezing van het Europees Parlement, de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, aangezien zij zich zullen moeten uitspreken over de geldigheid van de verkiezing (WVEP, art. 43).

2.4. Datum en wijze van aanwijzing leden stem- en stemopnemingsbureaus:

De aanwijzing gebeuren **uiterlijk op 23 mei 2019**, of drie dagen voor de verkiezingen (KWB, art. 95 § 4).

De voorzitter van kantonhoofdbureau C informeert elke voorzitter van de aanwijzing van de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van zijn/haar bureau.

Het KWB bepaalt dat deze aanwijzingen gebeuren via **aangetekend schrijven aan betrokkene en aan de gemeente**. De voorzitter van het kantonhoofdbureau kan om praktische redenen verkiezen dit zonder aangetekend schrijven te doen. Zij zullen de postontvanger hierover raadplegen.

2.5. Deze aanwijzingen kunnen **portvrij** gebeuren (zie pagina 8, punt 6 Postvrijdom).

Opdat de personen die aangewezen werden ook portvrij hun antwoord kunnen opsturen, zal de voorzitter van het kantonhoofdbureau bij zijn verzending een omslag voegen die aan dezelfde specificaties beantwoordt.

Ten gevolge van een akkoord met BPOST uit 1994, moet bij elke briefwisseling die verstuurd wordt aan een mogelijk lid van een stembureau, een **modelkaart 227** (formaat van 10 cm hoog X 15 cm breed) gevoegd worden. Deze kaart wordt achtergelaten in de brievenbus van de bestemming als deze afwezig is bij de verdeling van de post, en nodigt hem uit om zijn zending te komen afhalen bij de Dienst Verkiezingen van zijn gemeente.

Deze maatregel is een bijkomend middel om het absenteïsme in de kiesbureaus te bestrijden en om een vluigere samenstelling ervan mogelijk te maken. Zij sluit, na overleg met de postontvanger van het plaatselijk postkantoor, geen andere mogelijkheden uit voor de voorzitter van het kantonhoofdbureau, noch voor de gemeente.

2.6. Reden van verhindering en sancties:

De personen die aangewezen werden, moeten het ontvangstbewijs dat bij hun aanwijzingsformulier gevoegd is binnen de 48 uur terugsturen of hun reden van verhindering meedelen aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau die de aanwijzing doet.

Artikel 95, §§ 4 et 10, van het Algemeen Kieswetboek legt een boete van 50 à 200 euro op (te vermeerderen met de opcentiemen) aan iedereen die zich zonder geldige reden onttrekt aan de aanwijzing of die door zijn schuld, zijn onvoorzichtigheid of zijn nalatigheid op om het even welke wijze de hem toevertrouwde opdracht in gevaar brengt.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau die de aanwijzingen doet, oordeelt op een onafhankelijke wijze over de redenen die ingeroepen worden de toevertrouwde functies niet te vervullen. Hieronder vindt u echter enkele voorbeelden als leidraad:

- Iemand mag slechts vrijgesteld worden **wegens ernstige redenen** (bijvoorbeeld, wegens beroepsactiviteit op voorwaarde dat deze verplichting bevestigd wordt door de werkgever, of in geval van overmacht).
- Een verhindering (bijvoorbeeld wegens het organiseren van vrijetijdsactiviteiten) vormt op zichzelf geen voldoende reden,
- De lichamelijke werkonbekwaamheid moet gestaafd worden door een gedetailleerd medisch getuigschrift (de getuigschriften die opgesteld worden in vage en algemene termen en de getuigschriften die enkel opgemaakt worden met het oog op vrijstelling op de dag van de stemming zijn ook niet voldoende).
- Zo vormen ook de politieke redenen die ingeroepen worden om zich te onttrekken aan zijn democratische plichten geen wettige reden.
- Zie ook wat hierna gezegd wordt betreffende de studenten (zie hieronder, punt 2.14, pagina 14).

De voorzitter van het kantonhoofdbureau moet zo snel mogelijk de personen vervangen van wie hij de reden van verhindering heeft aanvaard.

2.7. Te gebruiken formulieren voor het aanwijzen van de leden van het kantonbureau:

Om zijn bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aan te wijzen gebruikt de voorzitter

- ⇒ van het kantonhoofdbureau **A** formulier A/13;
- ⇒ van het kantonhoofdbureau **B** formulier D/16;
- ⇒ van het kantonhoofdbureau **C** formulier C/20.

Er bestaat geen officieel formulier voor de aanwijzing van de secretaris van het kantonhoofdbureau.

2.8. Te gebruiken formulieren voor het aanwijzen van de leden van de stem- en telopnemingsbureaus:

De voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** wijst de volgende personen aan:

- ⇒ De voorzitters van de stembureaus, met het formulier ACD/4;
- ⇒ De voorzitters van de telbureaus A, B en C, met het formulier ACD/3;
- ⇒ De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus, met het formulier ACD/5;
- ⇒ De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus, met van formulier ACD/6.

2.9. Garanties van geschiktheid – Instrumenten om deze aanwijzingen uit te voeren

Aangezien u bij wet verantwoordelijk bent voor de aanwijzing van de leden van de kiesbureaus, wil ik u er eveneens op wijzen dat alle burgers, met inbegrip van **de personen met een handicap**, een functie moeten kunnen uitoefenen in een kiesbureau indien ze dit wensen.

Een persoon met een handicap niet toelaten tot het uitoefenen van een dergelijke taak in een kiesbureau, vormt immers een discriminatie volgens de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (Belgisch Staatsblad van 30 mei 2007).

Om de uitoefening van een kiestaak mogelijk te maken voor personen met een handicap, is het niet uitgesloten dat redelijke aanpassingen, zoals voorzien bij de wet van 10 mei 2007 (specifiek materiaal, aangepast gebouw, terbeschikkingstelling van een tolk voor doven en slechthorenden, ...) nodig blijken. In toepassing van artikel 130 van het Algemeen Kieswetboek zijn de eventuele kosten van deze aanpassingen ten laste van de gemeenten. Daarom vraag ik u, indien er bijzondere regelingen getroffen moeten worden of indien specifiek materiaal wenselijk blijkt te zijn voor uw kiesbureau, om contact op te nemen met de gemeentediensten van de hoofdplaats van uw kanton, die u hierbij zullen kunnen helpen.

2.10. Wanneer de voorzitter van het kantonhoofdbureau C personen aanwijst om de stem- en telverrichtingen te leiden, moet hij erop letten dat **de kandidaten geschikt** zijn. Het is uiteraard evident dat de politieke mening van de betrokkenen geen invloed mag hebben op de aanwijzingen.

2.11. De voorzitters van de telbureaus, de voorzitters van de stembureaus en de bijzitters van de telbureaus worden achtereenvolgens aangewezen in de volgorde bepaald door artikel 95, § 4, tweede lid, van het Algemeen Kieswetboek.

Er kan een beroep worden gedaan op **de vrijwilligers** die lid willen zijn van een kiesbureau.

2.12. Lijsten met mogelijke voorzitters ter beschikking gesteld door het gemeentebestuur

Om de voorzitter van het kantonhoofdbureau C te helpen bij deze aanwijzingen van de voorzitters van de stem- en stemopnemingsbureaus, moet elk gemeentebestuur tijdens de tweede maand die de stemming voorafgaat, hetzij in de maand maart, een lijst opmaken met de personen die één van deze functies kunnen uitoefenen. Deze lijst moet hem ten laatste de drieëndertigste dag voor de stemming, hetzij op 23 april 2019 verzonden worden (artikel 95, § 12, 1°, van het Algemeen Kieswetboek). Dit is een uiterste datum is. Deze lijsten moeten zo vlug mogelijk worden opgestuurd, zodat zo vlug mogelijk de aanwijzingen kunnen gebeuren en dat er zo op tijd een oplossing kan gevonden worden als personen een reden van verhindering hebben doen kennen.

2.13. Lijsten met mogelijke bijzitters ter beschikking gesteld door het gemeentebestuur

Om het voor de voorzitter van het kantonhoofdbureau C mogelijk te maken om **de bijzitters van de stem- en de stemopnemingsbureaus** aan te wijzen, moet elke gemeente van het kanton tijdens de tweede maand voor de stemming, hetzij in de maand maart, voor elk van zijn stembureaus een lijst met 24 personen opmaken die als bijzitter aangewezen kunnen worden (artikel 95, § 12, 2°, van het Algemeen Kieswetboek). Op deze lijst mogen geen personen vermeld worden die al op de lijst staan van de personen die aangewezen kunnen worden als voorzitter van een stembureau of als voorzitter of bijzitter van een telbureau. De voorzitter van het kantonhoofdbureau zal overgaan tot de aanwijzing van de bijzitters. Deze lijst moet eveneens doorgestuurd worden ten laatste drieëndertig dagen voor de stemming, hetzij op 23 april 2019.

Er bestaan geen wettelijke criteria meer voor het college van burgemeester en schepenen om deze lijst op te maken, aangezien Artikel 95, § 9, van het KWB bepaalt dat bepaalt dat de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aangewezen worden « onder de kiezers van de stemafdeling die kunnen lezen en schrijven ». Dit betekent dat elke kiezer van het bureau die kan lezen en schrijven in aanmerking kan komen om bijzitter te zijn. De leeftijdsbeperking, die tot voor de verkiezingen van 2014 gold, is niet meer van toepassing.

2.14. Bijzonder geval van studenten

De deelname van de jongsten aan het democratisch proces van de verkiezingen, is een belangrijke zaak in onze maatschappij, zowel voor de maatschappij zelf als eveneens voor de jongeren die zo op een concrete wijze hun eerste handelingen als burger kunnen verrichten.

Het is dus belangrijk dat de studenten gebruik kunnen maken van hun stemrecht en kunnen medewerken aan de democratische controle van de verkiezingen door hun deelname aan de verrichtingen van het stem- of telbureau.

26 mei 2019 kan echter bepaalde problemen bijbrengen voor studenten, aangezien zij tegelijkertijd dit democratisch recht zouden moeten uitoefenen en zich op een doeltreffende wijze zouden moeten bezighouden met hun studies (tijdens de blok- en examenperiodes).

De voorzitter van het kantonhoofdbureau C dient dus bij het oproepen van bijzitters in het bijzonder aandacht te schenken aan het statuut van student dat sommige bijzitters kunnen hebben. Er bestaat immers grote waarschijnlijkheid dat tal van studenten wegens het moeten afleggen van examens een geldige reden van verhindering kunnen aanvoeren.

Als studenten toch aangewezen worden en als de uitoefening van een functie bij de verkiezingen van dien aard is dat dit het slagen op hun examens in gevaar zou kunnen brengen, wordt hun gevraagd om zo vlug mogelijk hun reden van verhindering te laten kennen bij de voorzitter van het kantonhoofdbureau C. Hiervoor kunnen zij de typebrief (beschikbaar op onze website www.verkiezingen.fgov.be) gebruiken, waarbij een getuigschrift van de Directie van de onderwijsinstelling waar zij de lessen volgen moet gevoegd worden en dat bevestigt dat zij onmogelijk om als bijzitter kunnen zetelen (model eveneens beschikbaar op onze website).

Aan de voorzitters van de kantonhoofdbureaus C wordt gevraagd de redenen van verhindering met begrip te beoordelen.

2.15. Het verstrekken van informatie en het bekendmaken van de samenstelling van de bureaus.

Nadat de kiesbureaus samengesteld zijn, moet de voorzitter van het kantonhoofdbureau C sommige personen op de hoogte brengen van hun aanwijzing:

☛ De provinciegouverneur

De voorzitter van het kantonhoofdbureau gebruikt het formulier ACD/8 om een lijst op te maken die de samenstelling van de stem-/telbureaus in het kanton bevat. Deze lijst wordt verstuurd ter attentie van de provinciegouverneur of de ambtenaar die deze aanwijst (artikel 102 van het Algemeen Kieswetboek).

De provinciegouverneur neemt de nodige maatregelen om deze samenstelling bekend te maken.

OPMERKING:

Wat het kieskanton Voeren betreft wordt een kopie van deze lijst verstuurd naar de arrondissementscommissaris van Tongeren, die de nodige maatregelen neemt om de bekendmaking ervan te verzekeren.

☛ De voorzitters van het college- en het kieskringhoofdbureau A en B en het kantonhoofdbureau A en B

Ten laatste veertien dagen vóór de stemming, hetzij op 10 mei 2019, stuurt de voorzitter van het kantonhoofdbureau C een tabel met voorzitters van de stem- en telbureaus (hiervoor mag een kopie van het formulier ACD/8 gebruikt worden), naar:

1. De voorzitter van het Nederlandse collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europese Parlement.
2. De voorzitter van het kieskringhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer.
3. De voorzitter van het kieskringhoofdbureau B voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.
4. De voorzitter van het kantonhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer.
5. De voorzitter van het kantonhoofdbureau B voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

2.16. Door middel van formulier ACD/7, licht elke voorzitter van een kantonhoofdbureau C elke voorzitter van een stembureau in over de identiteit van de vier (papieren stembureau)/vijf bijzitters (elektronisch stembureau) en evenveel plaatsvervangende bijzitters die hij heeft aangewezen om te zetelen in zijn stembureau.

De voorzitters van de stembureaus zullen er ook de identiteit van de secretaris (en desgevallend van de adjunct-secretaris) kunnen aan toevoegen die zij vrij zullen verkozen hebben onder de kiezers van de kieskring voor de verkiezing van het Vlaams Parlement

 Opgelet : voor het kieskanton Sint-Genesius-Rode : de voorzitters van de stembureaus zullen er ook de identiteit van de secretaris kunnen aan toevoegen die zij vrij zullen verkozen hebben onder de kiezers van het kieskanton).

De voorzitter van het kantonhoofdbureau zal vragen aan de voorzitters van de stembureaus om dit document mee te brengen op de dag van de stemming. Dit zal hen in staat stellen om hun bureau samen te stellen.

Door middel respectievelijk van het formulier A/16, D/18 of C/22, zullen **de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C aan elke voorzitter van een telbureau** informatie geven over de identiteit van de vier bijzitters en plaatsvervangende bijzitters die de voorzitter van kantonhoofdbureau C heeft aangewezen om te zetelen in zijn telbureau.

De voorzitters van de telbureaus kunnen er de identiteit van de secretaris aan toevoegen die zij zullen aangewezen hebben onder de kiezers van de provinciale kieskring (voor het kantonhoofdbureau A en B)/ onder de kiezers van het kanton (voor het kantonhoofdbureau C).

De voorzitter van het kantonhoofdbureau zal aan de voorzitters van de telbureaus vragen dit document mee te brengen op de dag van de stemming. Dit zal hen toelaten om hun bureau samen te stellen.

2.17. Overeenkomstig artikel 102, derde lid van het Algemeen Kieswetboek, geeft de voorzitter van het kantonhoofdbureau C exemplaren van **de lijst met de leden van de kiesbureaus** aan iedereen die hiervoor een aanvraag doet ten minste 15 dagen vóór de stemming, hetzij op 11 mei 2019.

De prijs van deze kopieën bedraagt:.

- ⇒ 1,65 euro per exemplaar, in de kieskantons die minder dan 25.000 kiezers tellen;
- ⇒ 2,2 euro per exemplaar, in de kieskantons die 25.001 tot 100.000 ingeschreven kiezers tellen;
- ⇒ 2,75 euro per exemplaar, in de kieskantons met meer dan 100.000 ingeschreven kiezers.

Als het aantal kiezers niet gekend is bij de aanvraag, zal het aantal kiezers van vorige verkiezing als basis genomen worden.

De exemplaren van deze lijst worden slechts afgeleverd tegen het voorleggen van een bewijsstrook van de betaling van het bedrag op postchequerekening nr. 679-2005791-25 van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Park Atrium, Koloniënstraat 11, te 1000 Brussel, met de vermelding: «... *exemplaar/-aren lijst samenstelling kiesbureaus/ kanton ...*».

2.18. Aanstiplijsten

Ten laatste de veertiende dag voor de verkiezing, hetzij uiterlijk op 12 mei 2019, moet het college van burgemeester en schepenen, tegen ontvangstbewijs, **twee exemplaren van de lijst met de kiezers van de stemafdeling bezorgen aan de voorzitter van elk stembureau.**

Om het voor de gemeentelijke overheden van zijn kanton mogelijk te maken om deze verzending uit te voeren, zal de voorzitter van het kanton hoofdbureau C hun zo vlug mogelijk een lijst bezorgen dat de naam en het adres bevat van de voorzitters van de stembureaus die hij heeft aangewezen.

3. Ontvangst van de aanwijzingen van de getuigen voor de stem- en telbureaus.

Op dinsdag 21 mei 2019, vijfde dag vóór de stemming, van 14 tot 16 uur:

- ⇒ Moet de voorzitter van het kantonhoofdbureau **A** (Kamer) de aanwijzingen van de getuigen ontvangen voor:
  - De telbureaus A.
- ⇒ De voorzitter van het kantonhoofdbureau **B** (Vlaams Parlement) moet de aanwijzing van getuigen in ontvangst nemen voor de:
  - De telbureaus B.
- ⇒ Moet de voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** (Europees Parlement) de aanwijzingen van de getuigen ontvangen voor:
  - De stembureaus;
  - De telbureaus C.

Vijftien dagen vóór de stemming, dus ten laatste op zaterdag 11 mei 2019, zullen de voorzitters van de kantonhoofdbureaus **A, B en C** een bericht bekendmaken met de plaats, de dag en het uur waarop zij de aanwijzingen van de getuigen in ontvangst zullen nemen. Voor kantonhoofdbureau A maakt de voorzitter gebruik van het formulier A/18, voor B van het formulier D/20, en voor C van het formulier ACD/2.

Nadere regels voor de aanwijzingen van de getuigen

De kandidaten wijzen een getuige en een plaatsvervangende getuige aan voor elk van de stem- en telbureaus (KWB, art. 131).

De kandidaten die zich samen voordragen mogen per stem- en telbureau slechts één getuige en één plaatsvervangende getuige aanwijzen.

De formulieren ACD/9 (aanwijzing van getuigen voor de stem- en telbureaus C), D/21 (aanwijzing van de getuigen voor de telbureaus B) en A/19 (aanwijzing van de getuigen voor de telbureaus A) bevatten de aanduidingen die nodig zijn om de getuigen aan te wijzen. De kandidaten die erom vragen zullen deze mogen inkijken.

De vraag werd gesteld of de akte die de getuigen aanwijst, ondertekend moet worden door de kandidaten. Volgens het advies dat eertijds gegeven werd door het Departement, is dat niet nodig.

De getuigen moeten kiezers zijn in de kieskring voor de verkiezing van het Vlaams Parlement. Dit wil zeggen dat zij hun woonplaats moeten hebben in de provincie van het kiesbureau waarvoor zij worden aangewezen. Zij hebben het recht om de omslagen met de in de stembus gevonden stembiljetten, de teruggenomen stembiljetten, de betwiste stembiljetten en de processen-verbaal, te verzegelen en om hun opmerkingen te laten opnemen in de processen-verbaal (KWB art. 147, 162 en 179).

De kandidaten kunnen aangewezen worden als getuigen of plaatsvervangende getuigen, zelfs als zij geen kiezer zijn in de kieskring voor het **Vlaams Parlement**.

De kandidaten duiden het stem- of telbureau aan waarin elke getuige zijn opdracht zal vervullen tijdens de ganse duur van de verrichtingen.

Zij brengen de getuigen hier zelf van op de hoogte met een brief die getekend is door één van de kandidaten en medeondertekend door de voorzitter van het kantonhoofdbureau. De voorzitter van het kantonhoofdbureau moet zich er vooraf van verzekeren of de aanduidingen op deze brief overeenstemmen met deze op de akte van aanwijzing. U dient zich soepel op te stellen bij de aanwijzing van de getuigen, want hun aanwezigheid is altijd wenselijk.

Voor deze informatieve brief kunt u volgende formulieren gebruiken:

- ⇒ Het formulier ACD/10 voor de getuigen voor de stem- en telbureaus C (Europees Parlement);
- ⇒ Het formulier D/22 voor de getuigen voor de telbureaus B (Vlaams Parlement);
- ⇒ Het formulier A/20 voor de getuigen voor de telbureaus A (Kamer).

Het spreekt echter vanzelf dat deze aangewezen personen niet zijn vrijgesteld zijn van hun stemplicht. De getuigen mogen stemmen in het stembureau waar zij hun mandaat uitoefenen, op voorwaarde dat zij kiezers zijn in de kieskring voor het Vlaams Parlement.

De getuigen die geen kiezers zouden zijn in de kieskring voor het Vlaams Parlement (het kan slechts gaan over kandidaten), zijn ertoe gehouden deel te nemen aan de stemming daar waar zij ingeschreven zijn op de kiezerslijst. In de praktijk en rekening houdend met de huidige vervoermiddelen, is het helemaal mogelijk eerst te gaan stemmen in het bureau waartoe hij behoort, en om nadien zijn opdracht van getuige te gaan vervullen weinig tijd na het openen van het stembureau. Dit probleem stelt zich niet voor de getuigen van het telbureau.

4. Stemming met potlood en papier

4.1. Loting stemopnemingsbureaus

Vijf dagen voor de stemming, op dinsdag 21 mei 2019, wanneer hij alle formaliteiten heeft uitgevoerd die nodig zijn voor de aanwijzing van de getuigen, organiseert de voorzitter van het kantonhoofdbureau C een lottrekking om te bepalen welke stembiljetten voor de verkiezing van het Europees Parlement door welke telbureaus C geteld zullen worden.

Zoals eerder aangehaald mogen de telbureaus enkel stembiljetten van éénzelfde gemeente tellen

Het proces-verbaal van deze lottrekking wordt opgemaakt met behulp van formulier C/21.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau **B** organiseert dezelfde loting voor de stembiljetten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement die geteld moeten worden door elk stemopneming B. Het proces-verbaal van deze loting wordt opgemaakt door middel van de bijlage bij formulier D/18.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau **A** organiseert dezelfde loting voor de stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer die geteld moeten worden door elk stemopneming A. Het proces-verbaal van deze loting wordt opgemaakt door middel van de bijlage bij formulier A/15.

De getuigen die aangewezen zijn om de vergaderingen van het kantonhoofdbureau bij te wonen, mogen bij deze loting aanwezig zijn (KW., art. 150).

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C richten naar elkaar een kopie van hun loting.

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C kunnen ook onderling beslissen om slechts één loting te organiseren voor de aanwijzing van de stembureaus waarvan de stembiljetten geteld zullen worden door de telbureaus A, B en C. In dit geval zullen de telbureaus A, B en C de stembiljetten van dezelfde stembureaus tellen.

De resultaten van de loting(en) moeten per aangetekend schrijven opgestuurd worden naar de voorzitters van de stem- en de telbureaus².

Voor Kantonhoofdbureau C:

- ⇒ De voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** (Europees Parlement) gebruikt voor de bekendmaking aan de voorzitters van de stembureaus, het formulier C/23.

In dit formulier deelt hij aan elke voorzitter van een stembureau het volgende mee:

- welk telbureau C de blauwe stembiljetten zal tellen van zijn bureau
- op welke plaats hij, tegen ontvangstbewijs en onmiddellijk na de stemming, de blauwe stembiljetten en de documenten voor de verkiezing van het Europees Parlement zal overhandigen aan de voorzitter van het telbureau C.

- ⇒ Voor de bekendmaking aan de voorzitters van de telbureaus C, het formulier C/22.

In dit formulier deelt hij elke voorzitter van het telbureau C het volgende mee:

- voor welke stembureaus zijn bureau de blauwe stembiljetten voor het Europees Parlement zal moeten tellen;
- de plaats en het uur waar zijn bureau zal zetelen en waar hij tegen ontvangstbewijs van de voorzitters van de stembureaus de verschillende omslagen zal ontvangen die voor hem bestemd zijn;
- de plaats waar het kantonhoofdbureau zal zetelen en het dubbel van de stemopnemingstabel zal in ontvangst nemen.

Voor Kantonhoofdbureau B:

- ⇒ Voor de bekendmaking aan de voorzitters van de stembureaus, het formulier D/19.

---

² Deze formulieren wordt ook gebruikt om elke voorzitter van een stem- en stemopnemingsbureau in te lichten over de identiteit van de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van zijn bureau (zie punt B.2.17, pagina 16).

In dit formulier deelt hij aan elke voorzitter van een stembureau het volgende mee:

- welk telbureau B de roze stembiljetten zal tellen van zijn bureau
- op welke plaats hij, tegen ontvangstbewijs en onmiddellijk na de stemming, de roze stembiljetten en de documenten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement zal overhandigen aan de voorzitter van het telbureau B.

⇒ Voor de bekendmaking aan de voorzitters van de telbureaus B, het formulier D/18.

In dit formulier deelt hij aan elke voorzitter van de telbureaus het volgende mede:

- Voor welke stembureaus zijn bureau de roze stembiljetten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement zal moeten tellen;
- de plaats en het uur waar zijn bureau zal zetelen en waar hij tegen ontvangstbewijs van de voorzitters van de stembureaus de verschillende omslagen zal ontvangen die voor hem bestemd zijn;
- de plaats waar het kantonhoofdbureau zal zetelen en het dubbel van de opnemingsstabel in ontvangst zal nemen.

Voor kantonhoofdbureau A

⇒ Voor de bekendmaking aan de voorzitters van de stembureaus, het formulier A/17.

In dit formulier deelt hij aan elke voorzitter van een stembureau het volgende mede:

- welk telbureau A de witte stembiljetten zal tellen van zijn bureau
- op welke plaats hij, tegen ontvangstbewijs en onmiddellijk na de stemming, de witte stembiljetten en de documenten voor de verkiezing van de Kamer zal overhandigen aan de voorzitter van het telbureau A.

⇒ Voor de bekendmaking aan de voorzitters van de telbureaus A, het formulier A/16.

In dit formulier deelt hij aan elke voorzitter van de telbureaus het volgende mede:

- Voor welke stembureaus zijn bureau de witte stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer zal moeten tellen;
- de plaats en het uur waar zijn bureau zal zetelen en waar hij tegen ontvangstbewijs van de voorzitters van de stembureaus de verschillende omslagen zal ontvangen die voor hem bestemd zijn;
- de plaats waar het kantonhoofdbureau zal zetelen en het dubbel van de opnemingsstabel in ontvangst zal nemen.

4.2. Overhandiging van de stembiljetten aan de voorzitters van de stembureaus en van de stemopnemingsstabellen aan de voorzitters van de telbureaus

Op de dag voor de stemming stuurt de voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** (Europees Parlement) aan elke voorzitter van de telbureaus C het formulier C/26 (proces-verbaal van de stemopneming) met bijlage dat hij heeft laten klaarmaken en dat de voorzitters van de stemopnemingsbureaus moeten invullen na de stemmentelling (WVEP, art. 26, § 1, al. 4).

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A/B verzendt ook de stemopnemingstabel (formulier D/24 of A/22) die de voorzitters van de telbureaus A en B moeten invullen na de stemmentelling.

5. Elektronische stemming: overhandiging van de gegevensdragers aan de voorzitters van de stembureaus

De FOD Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor het aanmaken van de gegevensdragers

De ambtenaar laat de gegevensdragers opstellen die bedoeld zijn voor de totalisering van de stemmen door de kantonhoofdbureaus, en de gegevensdragers die bestemd zijn voor de stembureaus.

Die dragers, die per hoofdbureau en per stembureau in een verzegelde omslag gestoken worden, worden door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken tegen ontvangstbewijs afgegeven aan de Voorzitters van de kantonhoofdbureaus ten minste drie dagen vóór de verkiezing, of op donderdag 23 mei 2019. Elke omslag draagt als opschrift de identificatie van het bijbehorende bureau. Er wordt per bureau ook een verzegelde omslag tegen ontvangstbewijs afgegeven aan de voorzitters van de kantonhoofdbureaus, die de nodige beveiligingselementen bevat voor het gebruik van de gegevensdragers.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau ontvangt eveneens per afzonderlijke zending de veiligheidselementen die nodig zijn voor de totalisering van de stemmen.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau C geeft op de dag vóór de verkiezing tegen ontvangstbewijs aan elke Voorzitter van een stembureau van zijn ambtsgebied de hem betreffende omslagen af.

De Voorzitters van de stembureaus worden met het formulier C/23bis door de Voorzitter van het kantonhoofdbureau C op de hoogte gebracht van de plaats van levering van de USB-sticks en de andere documenten. De Voorzitter van het kantonhoofdbureau ontvangt bij deze afgifte van de USB-sticks een ontvangstbewijs van de Voorzitter van het stembureau (formulier ACD/18-bis).

Opmerkingen :

- De artikelen 109 en 110 van het Algemeen Kieswetboek, zoals deze zijn aangepast, verlenen formeel het toegangsrecht tot de elektronische stembureaus, aan de leden van het College van Deskundigen en aan de technici van de leveranciers van het materieel, die tussenkomen in geval van technische problemen, op vertoon van de legitimatiekaart die hun werd afgeleverd door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken.
- De kiezers die de nationaliteit hebben van een lidstaat van de Europese Unie en die zich op de Belgische kiezerslijsten hebben ingeschreven, maken het voorwerp uit van een afzonderlijke vermelding op de kiezerslijst van het stembureau. Die kiezers mogen enkel deelnemen aan de verkiezing van het Europees Parlement. Ze ontvangen een chipkaart die speciaal gevalideerd werd voor dit doel, nadat ze hun blauwe oproepingsbrief en een identiteitsstuk hebben voorgelegd.
- De Belgische kiezers die in een Belgische gemeente zijn ingeschreven, leggen hun witte oproepingsbrief en hun identiteitskaart voor. Ze kunnen deelnemen aan alle verkiezingen en ontvangen hiertoe een chipkaart die normaal gevalideerd is.
- De Belgische kiezers die in het buitenland verblijven (Type 4 & 5), leggen hun groene oproepingsbrief en hun identiteitskaart voor. Ze kunnen deelnemen enkel aan de verkiezing van het

Europees Parlement en aan de verkiezing van de Kamer en ontvangen hiertoe een chipkaart die speciaal gevalideerd werd voor dit doel.

- De Belgische kiezers die in het buitenland verblijven (Type 3), leggen hun gele oproepingsbrief en hun identiteitskaart voor. Ze kunnen deelnemen enkel aan de verkiezing van de Kamer en ontvangen hiertoe een chipkaart die speciaal gevalideerd werd voor dit doel.

6. Benodigdheden voor de kantonbureaus

De voorzitter van het kantonhoofdbureau **C** zorgt ervoor dat de stembureaus en de telbureaus C van zijn kanton over de nodige formulieren beschikken voor de goede werking ervan (processen-verbaal, aanstiplijsten, lijst voor de betaling van het presentiegeld, stemopnemingstabellen, ontvangstbewijzen, ...).

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus **A en B** doen hetzelfde voor de telbureaus A en B.

Hiervoor kan er beroep gedaan worden op gespecialiseerde drukkerijen.

Het is voor de voorzitters van de kantonhoofdbureaus raadzaam contact op te nemen met de gemeentebesturen van het kanton om te vermijden dat bestellingen tweemaal gedaan worden of dat er geen bestelling gedaan wordt.

Het materieel (stembokjes, stembussen, affiches, stempotloden, diverse omslagen, bureelbenodigdheden, ...) is ten laste van de gemeenten.

7. Controle op de stemverrichtingen

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus zien toe op de stemverrichtingen van het ganse kanton en zij verwittigen onmiddellijk de voorzitter van het collegehoofdbureau (verkiezing voor het Europees Parlement) of van het kieskringhoofdbureau (Vlaams Parlement (B) - Kamer (A)) wanneer een omstandigheid zijn controle vereist.

Behalve de onderrichtingen voor de ordehandhaving in het stemlokaal vermeldt de handleiding voor de voorzitters van de stembureaus eveneens volgende algemene voorzorgsmaatregelen die nageleefd moeten worden tijdens de stemming:

" Gelet op de evolutie in het internationale politieke klimaat is het niet uitgesloten dat bepaalde personen de verkiezingen zullen aangrijpen ofwel om media-aandacht te krijgen ofwel om tijdens de stemming een probleem te veroorzaken.

Het is dan ook aangewezen om, bij de opening van het stembureau en in de loop van de dag een controle in de ruimten uit te voeren. Eventuele verdachte pakjes kunnen zo gemakkelijk gedetecteerd worden. Indien er twijfel bestaat over een voorwerp dat nadien gevonden wordt in de ruimte, aarzel dan niet om de lokale politie te waarschuwen en ze als bevoegde dienst een eventuele controle te laten uitvoeren.

Deze maatregel kadert in een meer algemene voorzorgspolitiek die de Minister van Binnenlandse Zaken inzake de verkiezingen heeft aangekondigd en is zeker niet het gevolg van een verhoogde dreiging ten aanzien van de Belgische verkiezingen."

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus, die toezien op de stemverrichtingen in het ganse kanton, zullen ervoor zorgen dat de voorzitters van de stembureaus deze richtlijn naleven.

C. TAKEN UIT TE VOEREN NA DE STEMMING

1. Totalisering – telling van de stemmen- Elektronische stemming

In de kantons waar de stemming op elektronische en traditionele wijze gebeurt, geschiedt de totalisering van de stemmen als volgt.

Vanaf de ontvangst van de gegevensdragers die van het stembureau komen, neemt de Voorzitter van het kantonhoofdbureau C de inhoud op van een van de dragers over op de gegevensdrager die bedoeld is voor de totalisering van de stemmen. De Voorzitter van het stembureau ontvangt een ontvangstbewijs van de afgifte van de USB-sticks (formulier ACD/18bis).

Indien opslaan met de gegevensdrager onmogelijk blijkt te zijn, herbegint de voorzitter van het kantonhoofdbureau C deze verrichting met de tweede gegevensdrager.

Als deze verrichting eveneens onmogelijk blijkt te zijn, vraagt de voorzitter van het hoofdbureau C aan de betrokken gemeente om een elektronische stembus en een voorzitterscomputer af te geven; zo registreert hij alle barcodes die vermeld staan op elk stembiljet in de omslag met de stembiljetten die de voorzitter van het stembureau aan hem heeft afgegeven.

Wanneer de registratie van het stembureau beëindigd is, steekt de voorzitter de stembiljetten terug in de hierboven vernoemde omslag en verzegelt hij deze opnieuw. Vervolgens registreert hij nieuwe zo gemaakte gegevensdrager.

De afkondiging door de Voorzitter van het kantonhoofdbureau C van de gedeeltelijke resultaten die per lijst werden behaald, mag gebeuren na de opname van een door de Minister van Binnenlandse Zaken bepaald aantal stembureaus en zo verder tot de opname van alle stembureaus. Dat aantal stembureaus is het volgende: 10. Het wordt aangeraden om op te slaan na de opname van tien bureaus.

Als een kanton meer dan dertig stembureaus telt, kan het kantonhoofdbureau beschikken over een informaticasysteem (computer) per ten minste 30 stembureaus. De bovenvermelde bepalingen over de gedeeltelijke resultaten worden toegepast per informaticasysteem. De resultaten van elk bureau worden voor de totalisering door een bepaald informaticasysteem opgenomen. Na de opname van de resultaten van de stembureaus door de informaticasystemen, wordt één van de systemen belast met de totalisering van alle stemmen van het kanton.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau C stuurt door middel van het formulier ACD/17Mx de uitslagen door van de elektronische stembureaus alsook een kopie van de processen-verbaal van de stembureaus waar gebruik is gemaakt van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk:

- aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer, welke voorzitter ontvangst bevestigt ;
- aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau B voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, welke voorzitter ontvangst bevestigt.

2. Totalisering – telling van de stemmen - Telbureaus

2.1. Begin van de taken van de telbureaus

Alle telbureaus moeten ten laatste om 15:00 zijn samengesteld

Zodra de stemming gedaan is, overhandigt de voorzitter van het stembureau volgende stukken aan de voorzitter van telbureau A, B en C tegen een ontvangstbewijs:

Aan de voorzitter van telbureau C:

tegen ontvangstbewijs (formulier C/25):

De harmonicaomslagen met de blauwe stembiljetten voor de verkiezing van het Europees Parlement.

+

Indien van toepassing ook de speciale omslag met de stembiljetten voor het Europees Parlement die gevonden werden in de stembus bestemd voor de stembiljetten voor de Kamer of het Vlaams Parlement.

+

Verschillende omslagen die het volgende bevatten:

- Een exemplaar van het proces-verbaal (met het modelstembiljet);
- Een exemplaar van de lijst die gediend heeft als aanstiplijst;
- De niet-gebruikte stembiljetten
- De stembiljetten die van de kiezers afgenomen werden

Aan de voorzitter van telbureau A:

tegen ontvangstbewijs (formulier A/21)

De harmonicaomslagen met de witte stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer.

+

Indien van toepassing ook de speciale omslag met de stembiljetten voor de Kamer die gevonden werden in de stembus bestemd voor de stembiljetten voor het Vlaams Parlement of het Europees Parlement.

+

Verschillende omslagen die het volgende bevatten :

- Een exemplaar van het proces-verbaal (met het modelstembiljet);
- Een exemplaar met de lijst die gediend heeft als aanstiplijst;
- De niet-gebruikte stembiljetten
- De stembiljetten die afgenomen werden van de kiezers

Aan de voorzitter van telbureau B:

tegen ontvangstbewijs (formulier D/23)

De harmonicaomslagen met de roze stembiljetten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

+

Indien van toepassing ook de speciale omslag met de stembiljetten voor het Vlaams Parlement

die gevonden werden in de stembus bestemd voor de stembiljetten voor de Kamer of het Europees Parlement.

+

Verskillende omslagen die het volgende bevatten :

- Een exemplaar van het proces-verbaal (met het modelstembiljet);
- De niet-gebruikte stembiljetten
- De stembiljetten die afgenomen werden van de kiezers

De telbureaus starten met hun taken zodra zij in het bezit zijn van alle voor hen bestemde omslagen.

2.2. Controle op de stemopnemingsverrichtingen

Wanneer een telbureau alle stemmen heeft geteld, worden alle cijfers degelijk gecontroleerd en overgeschreven op het proces-verbaal. Dit bureau maakt nadien het dubbel op van de tabel door er de cijfers uit het proces-verbaal op over te schrijven.

Op dit document staan de naam van de kieskring en van het kieskanton, het nummer van het telbureau, de datum van de verkiezing, de vermelding « *Tabel met de uitslag van de stemopneming van de stembiljetten ontvangen in de bureaus nr. ... uit de gemeente ...* », en de vermelding van de verkiezing waarop het betrekking heeft.

Nadat de voorzitter van het telbureau de leden van het bureau aanbevolen heeft onder geen enkel voorwendsel de zaal te verlaten, verlaat hij vervolgens het lokaal om naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau A (verkiezing van de Kamer), B (verkiezing van het Vlaams Parlement) of C (verkiezing van het Europees Parlement) te gaan om hem het nog niet afgesloten en het nog niet ondertekende proces-verbaal voor te leggen, en het dubbel van de stemopnemingstabel.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau gaat na of alle cijfers die moeten vermeld worden op het dubbel daadwerkelijk vermeld staan, en controleert:

- of het algemeen totaal van de stembiljetten met een lijststem + het aantal stembiljetten met naamstemmen = het aantal geldige stembiljetten,
- of het aantal stembiljetten dat gevonden werd in de stembussen en in de omslagen - het aantal ongeldige en blanco stembiljetten = het aantal geldige stembiljetten.

Als er gegevens ontbreken of als er verschillen vastgesteld worden, mag de voorzitter van het kantonhoofdbureau geen wijzigingen aanbrengen, maar hij moet hiervan melding te maken in het proces-verbaal in het gedeelte dat hiervoor voorzien is. Hij zal aan de voorzitter van het telbureau vragen om het dubbel exemplaar aan te vullen of te verbeteren en, als dat nodig is, ook het proces-verbaal en de tabel erin.

Als de voorzitter van het kantonhoofdbureau vaststelt dat het dubbel volledig juist is of als de voorgeschreven verbeteringen werden uitgevoerd door het telbureau, bevestigt hij de regelmatigheid ervan in het proces-verbaal zelf van het bureau, in het gedeelte dat hiervoor voorzien is, en hij geeft een ontvangstbewijs voor het dubbel dat hij ontvangen heeft. Nadien parafeert hij het.

Het is eveneens nuttig het percentage van de blanco en ongeldige stembiljetten te berekenen om na te gaan of het percentage niet abnormaal hoog ligt ten opzichte van de vorige verkiezingen. Als het percentage van de blanco- en ongeldige stembiljetten abnormaal hoog ligt, wordt er aan de voorzitters van de betrokken telbureaus gevraagd een bijkomende controle uit te voeren op het aantal van deze stembiljetten en om de redenen te bevestigen waarom dit percentage zo hoog ligt.

Bij de vorige verkiezingen was het gemiddeld aantal blanco en ongeldige stembiljetten, naargelang van het soort verkiezing en kieskring, 7 à 10 % van het totaal aantal neergelegde stembiljetten.

2.3. Het opmaken van een samenvattende tabel

De taak van het kantonhoofdbureau A, B en C bestaat uit de totalisatie van de stemmen voor het hele kanton.

Hiervoor neemt het kanton per telbureau het volgende op een samenvattende tabel op:

- ⇒ Het aantal neergelegde stembiljetten, het aantal blanco of ongeldige stembiljetten en het aantal geldige stembiljetten;
- ⇒ En voor elk van de lijsten die gerangschikt worden volgens hun volgnummer, het aantal stembiljetten voor elk van de vier subcategorieën (stembiljetten met geldige stemmen voor de eerste lijst of voor kandidaten van deze lijst/ stembiljetten met geldige stemmen voor de tweede lijst en in voorkomend geval voor de volgende lijsten/ twijfelachtige stembiljetten/ blanco en ongeldige stembiljetten), alsook voor elke kandidaat-titularis of kandidaat-opvolger van elke lijst, het totaal van de door hem verkregen naamstemmen (KWB, art. 161, al. 8).

Het kantonhoofdbureau telt voor het hele kanton, waarbij het een onderscheid maakt tussen de uitslagen per gemeente, al die rubrieken en telt er het kiescijfer van elke lijst bij op (KWB, art. 161, negende lid).

Deze samenvattende tabel wordt opgemaakt overeenkomstig

- ⇒ Bijlage 2 bij het formulier A/23-Mx voor wat het kantonhoofdbureau A betreft
- ⇒ Bijlage 2 bij het formulier D/25-Mx voor wat het kantonhoofdbureau B betreft
- ⇒ En Bijlage 2 bij het formulier C/27-Mx voor wat het kantonhoofdbureau C betreft

OPMERKING :

In het kanton Sint-Genesius-Rode wordt de samenvattende tabel voor de verkiezing van de Kamer in twee exemplaren opgemaakt : een exemplaar vermeldt de uitslagen van de stemopneming bestemd voor de kieskring Brussel-Hoofdstad en het tweede exemplaar vermeldt de uitslagen van de stemopneming bestemd voor de kieskring Vlaams-Brabant. Deze twee tabellen worden opgesteld in het Nederlands (formulier A/23B-Mx).

In het kieskanton Sint-Genesius-Rode wordt de samenvattende tabel voor de verkiezing van het Europese Parlement in twee exemplaren opgemaakt: een exemplaar vermeldt de uitslagen van de stemopneming bestemd voor het Nederlandse kiescollege en het tweede exemplaar vermeldt de uitslagen van de stemopneming bestemd voor het Franse kiescollege. Deze twee tabellen worden opgesteld in het Nederlands (formulier C/27B-Mx).

3. Toevoeging van de uitslagen van de elektronische stembureaus met de uitslagen van de traditionele stemming.

Hiertoe wordt als volgt tewerk gegaan:

De voorzitter van kantonhoofdbureau A integreert de uitslagen van de elektronische stemming die hem werden doorgestuurd via het formulier ACD/17-Mx in bijlage 2 van het formulier A/28-Mx (of A/28B-Mix voor het kanton Sint-Genesius-Rode)

De voorzitter van het kantonhoofdbureau B integreert de uitslagen van de elektronische stemming die hem werden doorgestuurd via het formulier ACD/17-Mx in bijlage 2 van het formulier D/28-Mx

De voorzitter van kantonhoofdbureau C integreert de uitslagen van de elektronische stemming die hem werden doorgestuurd via het formulier ACD/17-Mx in bijlage 2 van het formulier C/26-Mx (of C/26B-Mix voor het kanton Sint-Genesius-Rode)

4. Mededeling van de uitslagen aan de Minister van Binnenlandse Zaken

De mededeling aan de Minister van Binnenlandse Zaken van de gedeeltelijke en volledige uitslagen gebeurt sinds enkele verkiezingen via digitale weg.

Voortaan zal dit digitaal doorsturen van de uitslagen gebeuren door gebruik te maken van de elektronische identiteitskaart.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau of de persoon die hij hiervoor aanwijst, stuurt meteen de volgende gegevens via digitale weg door aan de Minister van Binnenlandse Zaken, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt met de elektronische identiteitskaart:

- ⇒ het totaal aantal neergelegde stembiljetten;
- ⇒ Het totaal aantal geldige stembiljetten;
- ⇒ het totaal aantal blanco en ongeldige stembiljetten;
- ⇒ het stemcijfer van elke lijst;
- ⇒ het totaal aantal naamstemmen dat elke kandidaat-titularis of – opvolger behaald heeft.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau B moet eveneens deze gegevens medelen aan de voorzitter van de Vlaamse Regering.

De voorzitters van de kantonhoofdbureaus zullen de specifieke instructies ontvangen, alsook de nodige software en opleiding.

5. Het versturen van het proces-verbaal.

5.1 De voorzitter van het kantonhoofdbureau A (Kamer) verstuurt meteen, langs de digitale weg, via de centrale toepassing van de FOD Binnenlandse Zaken en door gebruik te maken van de elektronische handtekening aangebracht met zijn identiteitskaart het proces-verbaal van zijn bureau dat de samenvattende tabel bevat (artikel 161 van het Algemeen Kieswetboek, elfde lid):

- ⇒ Naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A (Kamer)
- ⇒ Naar de Minister van Binnenlandse Zaken

Omdat het digitaal versturen van het proces-verbaal, dat de samenvattende tabel bevat, via digitale weg kan mislukken of bepaalde moeilijkheden ondervinden, moet volgens het Algemeen Kieswetboek ook een papieren versie opgestuurd worden. De dubbele exemplaren van de stemopnemingstabellen en een papieren versie van het proces-verbaal (met daarbij de samenvattende tabel) moeten worden ondertekend door de voorzitter, bureauleden en getuigen en in een verzegelde omslag verstuurd worden naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A (artikel 161, elfde lid, in fine, van het Algemeen Kieswetboek).

5.2. De voorzitter van het kantonhoofdbureau B (Vlaams Parlement) verstuurt meteen, langs de digitale weg, via de centrale toepassing van de FOD Binnenlandse Zaken en door gebruik te maken van de elektronische handtekening aangebracht met zijn identiteitskaart het proces-verbaal van zijn bureau dat de samenvattende tabel bevat (artikel 22, § 1, elfde lid, van de gewone wet van 16 juli 1993):

- ⇒ Naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau B;
- ⇒ Naar de Minister van Binnenlandse Zaken;
- ⇒ Naar de Voorzitter van de Vlaamse Regering

Omdat het digitaal versturen van het proces-verbaal, dat de samenvattende tabel bevat, via digitale weg kan mislukken of bepaalde moeilijkheden ondervinden, moet volgens het Algemeen Kieswetboek ook een papieren versie opgestuurd worden. De dubbele exemplaren van de stemopnemingstabellen en een papieren versie van het proces-verbaal (met daarbij de samenvattende tabel) moeten worden

ondertekend door de voorzitter, bureauleden en getuigen en in een verzegelde omslag verstuurd worden naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau B (artikel 22, elfde lid, in fine, van het Algemeen Kieswetboek).

5.3. De voorzitter van het kantonhoofdbureau C (Europees Parlement) verstuurt meteen, langs de digitale weg, via de centrale toepassing van de FOD Binnenlandse Zaken en door gebruik te maken van de elektronische handtekening aangebracht met zijn identiteitskaart het proces-verbaal van zijn bureau dat de samenvattende tabel bevat (Algemeen Kieswetboek, artikel 161):

- ⇒ Naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau
- ⇒ Naar de Minister van Binnenlandse Zaken

Omdat het digitaal versturen van het proces-verbaal, dat de samenvattende tabel bevat, via digitale weg kan mislukken of bepaalde moeilijkheden ondervinden, moet volgens het Algemeen Kieswetboek ook een papieren versie opgestuurd worden. De dubbele exemplaren van de stemopnemingstabellen en een papieren versie van het proces-verbaal (met daarbij de samenvattende tabel) moeten worden ondertekend door de voorzitter, bureauleden en getuigen en in een verzegelde omslag verstuurd worden naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau (artikel 161, elfde lid, in fine, van het Algemeen Kieswetboek).

8. Het versturen van de stukken

8.1. In samenwerking met de overheden van de gemeente die kantonhoofdplaats is, verzamelt de voorzitter van het kantonhoofdbureau A de stukken die uitgaan van de stembureaus en de telbureaus **A**, om op een rationele en globale wijze de verzending te verzekeren en te doen terechtkomen bij de juiste bestemmingen.

Hieronder vindt hij een overzicht van de verschillende stukken die hij moet samenbrengen, en van hun bestemmingen.

<i>De bijeen te brengen stukken</i>	<i>Bestemming</i>
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">1ste PAKKET</div> <p>1. Van elk telbureau A ⇒ De dubbels van de stemopnemingstabellen</p> <p>2. Proces-verbaal van het kantonhoofdbureau A met verzamelstaat van de uitslagen van het gehele kieskanton</p>	KIESKRINGHOOFDBUREAU A (Kamer)
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">2de PAKKET</div> <p>⇒ Alle formulieren met presentiegelden van de stem- en telbureaus en andere kieshoofdbureaus, de maandag na de verkiezingen.</p>	POSTONTVANGER KANTONHOOFDPLAATS

8.2. In samenwerking met de overheden van de gemeente die kantonhoofdplaats is, brengt de voorzitter van het kantonhoofdbureau B, de stukken samen die uitgaan van de stembureaus en van de telbureaus B om op rationele en globale wijze ze te doen terechtkomen bij de juiste bestemmingen.

Hij vindt hierna een overzicht van de verschillende stukken die hij moet samenbrengen en van de bestemmingen hiervan.

<i>De bijeen te brengen stukken</i>	<i>Bestemming</i>
PAKKET 1. Van elk telbureau B ⇒ De dubbels van de stemopnemingstabellen 2. Proces-verbaal van het kantonhoofdbureau B met verzamelstaat van de uitslagen van het gehele kieskanton	KIESKRINGHOOFDBUREAU B
Formulier presentiegelden van eigen bureau	KANTONHOOFDBUREAU A

8.3. In samenwerking met de overheden van de gemeente die kantonhoofdplaats is, de voorzitter van het kantonhoofdbureau C de stukken verzamelt die uitgaan van de stembureaus en de telbureaus C, om op een rationele en globale wijze de verzending te verzekeren en te doen terechtkomen bij de juiste bestemmingen.

Hieronder vindt hij een overzicht van de verschillende stukken die hij moet samenbrengen, en van hun bestemmingen.

<i>De bijeen te brengen stukken</i>	<i>Bestemming</i>
1ste PAKKET 1. Van elk telbureau C ⇒ De dubbels van de stemopnemingstabellen 2. Proces-verbaal van het kantonhoofdbureau C met verzamelstaat van de uitslagen van het gehele kieskanton	PROVINCIEHOOFDBUREAU
2de PAKKET Proces-verbaal en stemopnemingstabel van het kantonhoofdbureau samen met (een van) de twee PVs van de stembureaus waar de stemming elektronisch verloopt	KIESKRINGHOOFDBUREAU A
3de PAKKET	

Proces-verbaal en stemopnemingstabel van het kantonhoofdbureau samen met (een van) de twee PVs van de stembureaus waar de stemming elektronisch verloopt	KIESKRINGHOOFDBUREAU B
4de PAKKET Van elk elektronisch stembureau ⇒ Geregistreerde stembiljetten ⇒ Geannuleerde (teruggenomen) stembiljetten ⇒ Genummerde teststemmen ⇒ Omslag met aanstiplijsten	VREDERECHTER
5de PAKKET De gegevensdragers van de stembureaus en de kantonhoofdbureaus, na de validatie van de verkiezingen	GEMACHTIGDE AMBTENAAR van FOD BINNENLANDSE ZAKEN
Formulier presentiegelden van eigen bureau	KANTONHOOFDBUREAU A

D. PRESENTIEGELDEN, ONKOSTENVERGOEDINGEN EN VERZEKERINGSPOLIS

1. Presentiegelden

1.1. De voorzitter, de bijzitters en secretarissen van de kantonbureaus ontvangen presentiegeld. Dit presentiegeld bedraagt:

- ⇒ **93 euro** voor de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C;
- ⇒ **37 euro** voor de bijzitters en secretarissen van de kantonhoofdbureaus A, B en C;
- ⇒ **40 euro** voor de voorzitters, secretarissen en bijzitters van de elektronische stembureaus;
- ⇒ **28 euro** voor de voorzitters, secretarissen en bijzitters van de traditionele stembureaus;
- ⇒ **19 euro** voor de voorzitters, secretarissen en bijzitters telbureaus A, B en C.

1.2. Deze presentiegelden worden door bpost overgeschreven op de rekening van de betrokkenen.

Opdat de Post de bedragen van dit presentiegeld zou kunnen overschrijven op de rekening van de leden van de kiesbureaus, moeten zij de bijlage bij het proces-verbaal invullen en ondertekenen. Deze bijlage moet opgesteld worden in twee exemplaren. Een exemplaar moet overhandigd worden aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A, het ander exemplaar moet bewaard worden door de voorzitter van het betrokken bureau.

1.3. De voorzitter van het kantonhoofdbureau A zal alle formulieren voor de betaling van het presentiegeld van alle kiesbureaus (kantonhoofdbureaus A, B en C, telbureaus A, B en C, stembureaus en, in voorkomend geval, andere hoofdbureaus) van zijn kanton bijeenbrengen en ze de maandagochtend

overhandigen aan de postontvanger. Om een vlugge betaling te verzekeren, moeten voorafgaande en duidelijke akkoorden met de laatstgenoemde afgesloten worden.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A zal, door middel van aanstippingen op een samenvattende tabel, nagaan of voor elk kiesbureau hem een formulier voor de presentiegelden werd overhandigd.

2. Verplaatsingskosten

2.1. De leden van de kiesbureaus hebben recht op een vergoeding van de verplaatsingskosten wanneer zij zetelen in een gemeente waar zij niet ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters, noch op de kiezerslijst.

Bovendien heeft de voorzitter recht op een vergoeding voor de verplaatsingen die hem opgelegd worden door de wettelijke bepalingen en die hij met een eigen vervoermiddel uitvoert voor het doorsturen van de door de wettelijke bepalingen voorgeschreven documenten.

Het bedrag van deze vergoeding voor de verplaatsingen bedraagt 0,20 euro per afgelegde kilometer.

2.2. Een vergoeding voor de verplaatsingen kan online worden aangevraagd via een web toepassing die kortelings voor de verkiezingen zal worden meegedeeld op de website <https://verkiezingen.fgov.be/>. Voor een snelle uitbetaling, raden wij u aan deze web toepassing te gebruiken.

U kan ook het formulier ACD/15 invullen dat hiervoor voorzien is. Deze schuldvordering moet binnen de drie maanden opgestuurd te worden naar de Federale Overheidsdienst, Directie Verkiezingen en Bevolking/Verplaatsingskosten, Park Atrium, Koloniënstraat, 11, 1000 Brussel.

Er moet voor gezorgd worden dat de schuldvordering op een volledige wijze opgemaakt wordt, met bijzonder aandacht voor het rekeningnummer dat duidelijk moet worden ingevuld .

3. Verzekeringpolis

3.1. Een verzekeringpolis wordt eveneens onderschreven door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken voor de leden van de kiesbureaus. Zij dekt:

1. de lichamelijke schade die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de kiesbureaus kunnen overkomen zowel in de uitoefening van hun ambt als op de heen- en terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau;

Zij dekt ook de burgerlijke verantwoordelijkheid die voortvloeit uit de schade die de leden van de kiesbureaus door hun toedoen of schuld aan derden zouden kunnen berokkenen zowel in de uitoefening van hun ambt als op de heen- en terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau.

E. BELGEN IN HET BUITENLAND

Om de organisatie en procedure van de verkiezingen voor de Belgen in het buitenland eenvoudiger te maken, werd deze bevoegdheid grotendeels naar de FOD Buitenlandse Zaken overgedragen.

De FOD Buitenlandse Zaken stelt hierover een afzonderlijke omzendbrief op voor de gemeentebesturen en de hoofdbureaus.

Samenvattende tabel van de taken van het kantonhoofdbureau A

en van zijn voorzitter

A. VÓOR DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Datum</i>	<i>Zie nrs.</i>
1.	Mededeling van de contactgegevens aan de FOD Binnenlandse Zaken	woensdag, 24 april 2019	B.1 op pagina 10
2.	Het aanplakken van een bericht over de inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de telbureaus A	zaterdag, 11 mei 2019	B. 3 op pagina Erreur ! Signet non défini.
3.	Inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de telbureaus A	dinsdag, 21 mei 2019	B. 3 op pagina 16
4.	Loting voor de verdeling van de stembiljetten tussen de telbureaus. Kennisgeving van het resultaat van deze loting aan de voorzitters van de stembureaus en de telbureaus A, B, C	dinsdag, 21 mei 2019	B. 4.1 op pagina 17
5.	Ontvangst van de witte stembiljetten	dinsdag, 21 mei 2019	B. 4.1 op pagina 17
6.	Overhandiging van de stembiljetten aan de voorzitters van de stembureaus	zaterdag, 25 mei 2019	B.4.2 op pagina 19
7.	Overhandiging van het model van de stemopnemingstabel aan de voorzitters van de telbureaus A	zaterdag 25 mei 2019	B. 4.2 op pagina 19

B. NA DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Zie nr.</i>
1.	Totalisering – elektronische telling	C.1 op pagina 23
2.	Opmaken van een samenvattende tabel – traditionele stemming	C.2.3 op pagina 26
3.	Samenvatting van de tabellen	C. 3 op pagina 26
3.	Via digitale weg, mededeling van de uitslagen aan de Minister van Binnenlandse Zaken	C. 4 op pagina 27
4.	Het versturen, via digitale weg en op papier, van het proces-verbaal dat de samenvattende tabel bevat: ⇒ naar het kieskringhoofdbureau A ⇒ naar de Minister van Binnenlandse Zaken	C.5 op pagina 27
5.	Het bijeenbrengen van de stukken	C. 8.1 op pagina 28
6.	Het bijeenbrengen van de lijsten voor de betaling van het presentiegeld en het doorsturen ervan naar de postontvanger.	D. 1.3 op pagina 30

Samenvattende tabel van de taken van het kantonhoofdbureau B en van zijn voorzitter

A. VÓOR DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Datum</i>	<i>Zie nrs.</i>
1.	Mededeling van de contactgegevens aan de FOD Binnenlandse Zaken	woensdag, 24 april 2019	B.1 op pagina 10
2.	Het aanplakken van een bericht over de inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de telbureaus B	zaterdag, 11 mei 2019	B. 3 op pagina 16
3.	Inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de telbureaus B	dinsdag, 21 mei 2019	B. 3 op pagina 16
4.	Loting voor de verdeling van de stembiljetten tussen de telbureaus. Kennisgeving van het resultaat van deze loting aan de voorzitters van de stembureaus en de telbureaus B	dinsdag, 21 mei 2019	B. 4.1 op pagina 17
5.	Ontvangst van de roze stembiljetten	dinsdag 21 mei 2019	B. 4.1 op pagina 17
6.	Overhandiging van de stembiljetten aan de voorzitters van de stembureaus	zaterdag, 25 mei 2019	B.4.2 op pagina 19
7.	Overhandiging van het model van de stemopnemings tabel aan de voorzitters van de telbureaus B	zaterdag 25 mei 2019	B.4.2 op pagina 19

B. NA DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Zie nr.</i>
1.	Totalisering – elektronische telling	C.1 op pagina 23
2.	Opmaken van een samenvattende tabel – traditionele stemming	C.2.3 op pagina 26
3.	Samenvatting van de tabellen	C. 3 op pagina 26
3.	Via digitale weg, mededeling van de uitslagen aan de Minister van Binnenlandse Zaken	C. 4 op pagina 27
4.	Het versturen, via digitale weg en op papier, van het proces-verbaal dat de samenvattende tabel bevat: ⇒ naar het kieskringhoofdbureau A ⇒ naar de Minister van Binnenlandse Zaken	C.5 op pagina 27
5.	Het bijeenbrengen van de stukken	C. 8.1 op pagina 28
6.	Het bijeenbrengen van de lijsten voor de betaling van het presentiegeld en het doorsturen ervan naar de postontvanger.	D. 1.3 op pagina 30

Samenvattende tabel met de taken van het kantonhoofdbureau C en van zijn voorzitter

A. VOOR DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Datum</i>	<i>Zie nr.</i>
1.	Ontvangst, van elke gemeente van het kanton, van de lijst met de personen die in aanmerking komen om aangewezen te worden als voorzitter/bijzitter van een stembureau of als voorzitter/bijzitter in een telbureau	Dinsdag, 23 april 2019	B. 2.12 en 13. op pagina 13
1.	Mededeling van de contactgegevens van de FOD Binnenlandse Zaken	woensdag, 24 april 2019	B. 1. op pagina 10
3.	Het aanplakken van een bericht over de inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de stem- en telbureaus C	zaterdag, 11 mei 2019	B. 3 op pagina 16
4.	Het doorsturen van een lijst die de samenstelling van de kiesbureaus van het kanton bevat naar ⇒ de voorzitter van het collegehoofdbureau; ⇒ de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A en B; ⇒ de voorzitter van het kantonhoofdbureau A en B.	zondag 12 mei 2019	B. 2.15. op pagina 14
5.	Het doorsturen van een lijst met de samenstelling van de kantonhoofdbureaus naar ⇒ de provinciegouverneur; ⇒ de personen die hiervoor uiterlijk op 11 mei 2019 een aanvraag hebben gedaan		B. 2.15 en 2.17 op pagina 14- 15
6.	Inontvangstneming van de aanwijzingen van de getuigen voor de stem-en telbureaus C	dinsdag, 21 mei 2019	B. 3 op pagina 16
7.	Loting voor de verdeling van de stembiljetten tussen de telbureaus. Kennisgeving van de uitslag van deze loting aan de voorzitters van de stembureaus en de telbureaus C	dinsdag, 21 mei 2019	B. 4.1. op pagina 17
8.	Aanwijzing van de ⇒ voorzitters en bijzitters van de telbureaus A, B en C ⇒ bijzitters van de stembureaus Mededeling aan de voorzitters van de stembureaus van de identiteit van hun bijzitters en plaatsvervangende bijzitters	Ten laatste donderdag, 23 mei 2019	B. 2.2. pagina 10 B. 2.8 ; pagina 12 en B. 2.16 pagina 15
9.	Ontvangst van de blauwe stembiljetten	dinsdag 21 mei 2019	B. 4.1. op pagina 17
10.	Inontvangstneming van de USB-sticks	donderdag 23 mei 2019	B. 5. Op pagina 20
11.	Overhandiging van de stembiljetten aan de voorzitters van de stembureaus + Overhandiging van de USB-sticks aan de voorzitters van de stembureaus	zaterdag, 25 mei 2019	B. 4.2 op pagina 19 en B. 5 pagina 20
12.	Overhandiging van het model van de stemopnemingstabel aan de voorzitters van de telbureaus C	zaterdag 25 mei 2019	B. 4.1 op pagina 18

B. NA DE STEMMING

	<i>Beschrijving</i>	<i>Zie nr.</i>
1.	Totalisering – elektronische telling	C.1 op pagina 23
2.	Opmaken van een samenvattende tabel – traditionele stemming	C.2.3 op pagina 26
3.	Samenvatting van de tabellen	C. 3 op pagina 26
3.	Via digitale weg, mededeling van de uitslagen aan de Minister van Binnenlandse Zaken	C. 4 op pagina 27
4.	Het versturen, via digitale weg en op papier, van het proces-verbaal dat de samenvattende tabel bevat: ⇒ naar het kieskringhoofdbureau A ⇒ naar de Minister van Binnenlandse Zaken	C.5 op pagina 27
5.	Het bijeenbrengen van de stukken	C. 8.1 op pagina 28
6.	Het bijeenbrengen van de lijsten voor de betaling van het presentiegeld en het doorsturen ervan naar de postontvanger.	D. 1.3 op pagina 30

